

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/338536325>

Polislikte Yeni Paradigmalar * Polislikte Güvenilir Üçüncü Tarafın Desteđi (Third Party Policing)

Chapter · January 2015

CITATIONS

0

READS

42

1 author:

Emirhan Darcan

Universität Bern

28 PUBLICATIONS 6 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Project

Autonomous Weapon Systems (AWS) [View project](#)

Project

Policy Review [View project](#)

Sekizinci Bölüm

ÜÇÜNCÜ TARAF POLİSLİĞİ

Dr. Emirhan DARCAN*

GİRİŞ

Toplumunu oluşturan grupların ve bireylerin yönetim konusunda daha fazla ve aktif sorumluluk edinmeleriyle, bu gruplar, yönetim ağının birincil önceliği olan risk ve suç kontrolü konularında çözümler ve politikalar üretmeye başlamışlardır. Michel Foucault'un (1991), yönetim konusunda akademik literatüre katkıları çerçevesinde oluşan tartışmalar, yönetimin suç ve suçlularla mücadeledeki kontrol gücünün daha iyi anlaşılmasında etkili olmuştur¹⁰.

Üçüncü Taraf Polisliği (ÜTP) aslında günümüz toplumundaki "yönetimden" yönetişime geçişin bir gereği olarak devlet ve toplumun suç ve suçlunun kontrolünde ortak bir yol araması, bulması halinde de gereken tedbirleri uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır (Mozerolle ve Ransley, 2005). Yönetişimin polislik alanındaki yansımalarından biri de polisin suç ve suçlunun kontrolünde tek aktör olarak hareket etmemesidir. Yönetişimin genel sistematığı ile paralellik arz eden üçüncü taraf polisliği, polisin daha çok sokaktaki suçla mücadeledeki yalnızlığının yerine suç kontrolünde bilgi sağlayıcı, mevcut ya da olası riskleri değerlendirici bir takım rolleri üstlenmesine imkan sağlamaktadır (Ericson ve Haggerty, 1997). Suç kontrolü dendiğinde aslında hukuki çerçevesi yasa koyucu tarafından önceden belirlenmiş kuralların uygulanması ve bunlara uyulmaması halinde meydana gelecek yaptırımlar ifade edilmektedir. İşte bu noktada polis genel asayiş ve suçu kontrol etme yükümlülüğünü -teorik anlamda üçüncü taraf polislik olarak adlandırılan

* Batman Emniyet Müdürlüğü, edarcan23@gmail.com

¹⁰ Bu konuda Dean ve Hindess, 1998; Rose, 2000 eserleri incelenebilir

polislik türünü- uygulamaya geçirmek zorundadır. Bu sokak pratiğinde karşımıza ilgili diğer kurum, kuruluş ve paydaşlar çıkmaktadır. Bu yapıların da kendilerine suçun kontrolü konusunda düşen hukuki sorumluluğu, en etkin şekilde ya kendiliklerinden ya da polisin yasalarla sahip olduğu zorlayıcı gücün kullanılması sonucu yerine getirmeleri beklenmektedir. İlgili kurum, kuruluş ve paydaşlardan kastedilen ise suçun kontrolü noktasında yasal düzenlemelerle kendilerine verilen yetkileri yönetim kavramının bir gereği olarak polisle irtibatlı olarak kullanan her türlü yapılardır. Bu yapılar, üçüncü taraf polislik türünün öğeleri kısmında somutlaştırılmış ve detaylandırılmıştır.

1. Üçüncü Taraf Polisliğini Tanımlamak

ÜTP yaklaşımını basitçe tanımlamak gerekirse, üçüncü kişi veya bir birine destek olma amacıyla bir araya gelmiş oluşumların (dernekler, sivil toplum kuruluşları, vakıflar, site ve apartman yönetimlerini oluşturan duyarlı vatandaşlar) polisin de yardım ve desteğini alarak suçun kontrol altına alınması gayretidir. Temel tanımın devamında ise bu polislik türünün zaruri öğelerine değinilmesi izahı daha da kolaylaştıracaktır. Bu zaruri öğeler arasında ÜTP'nin uygulamaya konulmasında öncü rol üstlenen savcılar, politika geliştirici birey ya da kurumlar, devlet kurumları, suç mağdurları, sivil toplum kuruluşları, suç kontrolü konusuna duyarlı sıradan vatandaşlar, dernek ve vakıflar sayılabilir (Felson ve Clarke, 1997).

ÜTP stratejisinin doğru anlaşılmasında dört önemli bileşenden söz edilmektedir. Bu bileşenler;

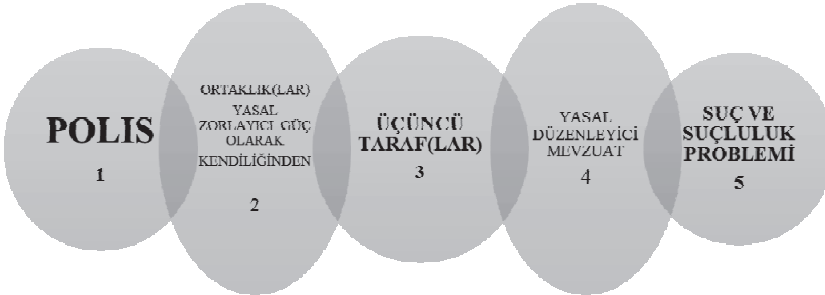
1. Üçüncü taraf,
2. Mevzuat,
3. Suç problemi ve
4. Üçüncü taraflarla yapılan ortaklığın doğal yapısı olarak sıralanmaktadır (Mozerolle ve Ransley, 2005).

Bu bileşilenlerden ilkinin; suçu kontrol altına almak amacıyla üçüncü kişi veya yasal kurumlar oluşturur. Bu kişi ya da kurumlar,

polisle çalışma ve işbirliği yapma noktasında iki temel yöntemle ÜTP'ye katılım sağlarlar. Bunlardan birisi gönüllü ve kendiliğinden, diğeri ise polisin yasal sınırlar içinde zor kullanması sonucu ortaya çıkar. Üçüncü taraf; gerçek kişi (ör: mülkiyet hakkına sahip olan kişi) olabileceği gibi bir organizasyon (ör: Eczacılar birliği), bir işletme (ör: içkili lokantalar), bir kural koyucu organ (ör: yerel yönetim, ilçe belediye meclisi, okul yönetimi), bir devlet dairesi (ör: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü) veya esnaf ve sanatkarlar odaları gibi örgütlü kuruluşlar da olabilir.

İkinci bileşen ise; geniş anlamda mevzuat olarak isimlendirebileceğimiz hukuk devleti normları çerçevesinde hazırlanmış olup, polisin yukarıda basitçe tanımlanan üçüncü kişi ve oluşumların suçun kontrolü amacına yönelik rolleri gönüllü olarak üstlenmemeleri halinde, polis tarafından nasıl zorlanması gerektiğinin çerçevesini çizen yasal düzenlemelerdir.

Üçüncü bileşen de, suç ve suçluluk problemi olarak adlandırılır. ÜTP faaliyetleri kapsamında gerçek kişi (ör: suçlu kişiler) veya coğrafi mekan (ör: suçun yoğunlukla işlendiği mekanlar) hedef olarak seçilmektedir.

Sekil 1: ÜTP stratejisi örüntüsü.

Yukarıda sayılan ve kavramı oluşturan temel öğeler çerçevesinde bu polislik türü ile ilgili birçok potansiyel ortak mevcuttur. Bu ortaklar arasında sigorta şirketleri en önemlileri arasında sayılabilir. Şirketler özellikle motorlu araçların çalınmasına karşı bir takım cihazların araç üzerinde takılı ve işler durumda olmasını sigorta yap-

manın birincil şartı olarak öne sürerek ortaklık rolü üstlenmiş olurlar. Diğer önemli bir ortak da eğitim-öğretim kurumlarındaki yönetimlerdir. Okul yönetimi, özellikle de orta ve lise düzeyinde okuldan firar eden, öğrenci dilinde “okulu kıran”ların velilerine yönelik uyguladığı yaptırım ya da yasal mercilere yaptıkları şikâyetler sayesinde bu ortaklık rolünü üstlenmektedir. Sosyal görevlilerin, uyuşturucu bulundurulmuş veya kullanıldığından kuvvetli derecede şüphelenilen kişi ya da kişileri takip ederek polise ihbar etmesi, sokak ayyaşlığı olarak bilinen sokaklarda alkollü ve sarhoş şekilde dolaşarak kamuya rahatsızlık veren kişi ya da kişilerin bar sahipleri tarafından polise ihbar ve şikâyet edilmesi, alışveriş merkezlerinde görevli güvenlikçilerin kamera kayıtlarını düzenli olarak izlemek ve takip etmek suretiyle olası suç olaylarını kontrol altına alma eylemlerinde yer alan kişi ya da kurumlar da bu ÜTP kapsamındaki “ortak” kavramına örnek olarak sunulabilir (Mozerolle ve Ransley, 2005).

Yukarıda sayılan “ortak” gruplara ilave olarak yasal denetleyici kurum ya da kuruluşlar da eklenebilir. Hatta bu kurumlar, en başkın ve önemli grubu oluşturur. Bu kurum ya da kuruluşlarda görevli denetim memurları da ÜTP faaliyetlerinde farklı görevlerde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; bina güvenliği, sağlık ve çevre koruma memurları yasal denetleyici kurum ya da kuruluşlara örnek olarak sayılabilir. Bu memurlar; binaya girişte, bir alanın güvenliğinin sağlanmasında, giriş çıkışların kontrolünde, bir işletmenin kapatılmasında, polisin zor kullanma yetkisinin kullanılmasına gerek bırakmayacak bir takım basit önlemlerin alınmasıyla polise aktif olarak destek olup ÜTP stratejisinde paydaş olarak katkı sağlarlar.

2. Stratejinin Hedefi ve Amacı

Üçüncü taraf polisliği, polisin suçla mücadeledeki mevcut yetenek ve kapasitesini artırmak amacını taşımaktadır (Buerger ve Mazerolle, 1998; Green, 1996; Mazerolle ve Ransley, 2005). Bu amacı gerçekleştirirken de suçun kontrolünde, dış aktörler olarak nitelendirilebilecek kurum ya da kuruluşlardan oluşan geniş düzenleyici bir ağdan istifade etmeyi hedefler. Bu ağdaki ilişkileri düzenlemek suretiyle bir ilçede farklı amaçlar için kurulmuş derneklerin o ilçede

yakın zamanda ortaya çıkan uyuşturucu satıcılığı ile mücadele etmek ve suçlu kontrol altına almak amacıyla polisin bu dernekleri yasal çerçevede en etkin şekilde koordine etmesi şeklinde gerçekleştirilecek suç kontrolü faaliyetlerine vurgu yapar (Crawford, 2005, 2006, 2009; Ericson, 2007; Jones ve Newburn, 2006; Loader, 2000). Üçüncü taraflarla kurulan birliktelik ve koordine sayesinde polis, mevcut kaynakları daha etkin ve verimli kullanma fırsatı bulacağı iddia edilmektedir.

ÜTP'nin hedeflerinden biri de suç işlemeye yatkın davranışlar sergileyen ya da suç ve sapkın davranışlara sahip olan bireylerin üçüncü taraflar yardımıyla kontrol altına alınmalarıdır. Literatürde anormal, sapkın, olağandışı davranışlar olarak adlandırılan bu fiiller, bireyi suç işlemeye yönlendiren her türlü davranış olarak da nitelendirilebilir. Teorik olarak değerlendirdiğimizde, basit ya da karmaşık olduğu önemli olmaksızın herhangi bir suç ve suçlu davranışına sahip bireyler bu polislik yaklaşımının mücadele ettiği hedef kitleyi oluşturabilir (Finn ve Hylton, 1994; Milli Suç Önleme Konseyi -National Crime Prevention Council-, 1996). Bu eksende ÜTP stratejisiyle; uyuşturucu, şiddet, mala karşı işlenen suçlar, kamu düzeni ve asayişe müessir fiiller gibi suç problemlerinin kontrolü hedeflenmektedir (Mozerolle ve Ransley 2005). Her ne kadar teorik olarak hedeflenen suçla mücadele alanı yukarıda sayıldığı gibi geniş olarak ifade edilse de mevcut ÜTP stratejileri bize uygulamada karşılaşılan zorluklar nedeniyle hedef kitlenin daralıtığını göstermektedir (White 1998; Green 1996).

3. Diğer Polislik Türlerinden Farkları

ÜTP'nin diğer polislik yaklaşımlarından farkı ile ilgili olarak iki ana başlık ön plana çıkmaktadır. Bunların ilki, ÜTP'nin "Yeni Denetleyici Devlet" (Braithwaite, 2000) modelinin bir yansıması olarak ortaya çıkışı, ikincisi ise uyguladığı zorlayıcı gücün kaynakları ve hedefleridir (Buerger ve Mazerolle, 1998).

Yönetişim kavramının küresel çerçevede geçirdiği dönüşümün sonucunda ÜTP stratejisi ortaya çıkmıştır (Mazerolle ve Ransley, 2005). 19. yy.'daki polislik anlayışı daha çok askeri (para-military)

bir yapıya sahip olup suç ve cezalandırmaya odaklanmaktaydı. Hâlbuki akademisyenler günümüzdeki bu polislik stratejisinin daha çok yasal kuralların herkes için uygulanması ve bunun sonucunda da polisin ve diğer yasal kurumların “denetleme” görevlerine daha çok yoğunlaştıklarını savunmaktadırlar (Braithwaite 2003, s.12).

ÜTP'nin uyguladığı zorlayıcı gücün kaynağı ve hedefi ise biraz daha izaha muhtaç bir konudur. Zorlayıcı güçten anlaşılması gereken polisin suç kontrolünde kullandığı yasal ve zorlayıcı güçtür. Polis, üçüncü tarafları gönüllü olmamaları halinde suçun kontrolünde görev ve aynı zamanda sorumluluk almaya teşvik eder. Bu teşviğin yeterli olmadığı nokta da bu güç sayesinde yasanın kendisine verdiği sınırlar çerçevesinde zor kullanır. Geneleksel polislikte suçun kontrolü amacıyla seçilen hedef kişi ifadesiyle suçlular ya da kuvvetli suç işleme ihtimali bulunan kişiler kastedilmektedir. ÜTP stratejisinde ise hedef kişi, suçluların bulunma ihtimali yüksek olan yerlerde yaşayan, görev ve sorumluluk almaları halinde suçun kontrolünde etkin olabilecek, suça karışmamış ekonomik perspektiften değerlendirildiğinde “orta sınıf” olarak kabul edilebilecek kişiler akla gelmektedir. ÜTP daha çok suçun kontrolünde kurulacak ortaklık ve bu ortaklık mekanizmasının yasal yetkilerle suçu kontrol etmesi üzerine yoğunlaşmaktadır.

Üçüncü taraf polisliğiyle ilgili üç önemli yaklaşım mevcuttur. Bunlardan ilki; Toplum Destekli Polislik, ikincisi Problem Odaklı Polislik, üçüncüsü ise Durumsal Suç Önlemedir.

Problem odaklı polislik (POP), suça neden olan faktörleri ve problemin temel nedenlerini araştırarak çözüm ve politikalar bulmayı amaçlayan polislik stratejisidir (Goldstein, 1979; 1990). POP perspektifi aynı zamanda “işletmeci” olarak isimlendirilen mekânın korunmasından sorumlu bulunan kişiyi tanımlayan kavramı ortaya çıkartmıştır. Ortaya çıkan bu yeni kavram üçüncü taraf polisliğinin de kavramsallaşmasında itici güç olarak değerlendirilebilir. ÜTP'yi problem odaklı polisliğin uygulamaya konulan farklı bir turu olarak değerlendirenler olsa da Mozerolle, suçla mücadele kanun ve yasal diğer düzenlemelerdeki belirsiz kalan alanların daha belirgin hale gelebilmesi amacıyla toplumsal dönüşümün bir dış etki olarak polis

yönetimini, bu polislik çeşidini uygulamaya mecbur bıraktığını savunur (Mozerolle ve Ransley, 2005:52). Bu yaklaşıma göre polislik POP stratejisinde olduğu gibi proaktif bir yapıda değil de daha çok suç sorunlarını kontrol etmek amacıyla ortaklıklar kurmaya çalışır izlenimi verir. Ayrıca, üçüncü taraf polislik kapsamında, belirgin olmayan yasal normların uygulanmasında yeni ve yasal dayanakları olan bir takım suç kontrol yöntemleri uygulanmaktadır. POP stratejisindeki “place manager” kavramındaki kişiler ÜTP stratejisinde bir takım yasal düzenlemelerle görevlendirilmiş olmaktadır. Bu yasal düzenlemeler suç kontrolü ile ilgili görevlerin yanında mekânsal anlamda ilgili kişilere sorumluluklar da yüklemektedir. Üçüncü kişilere yüklenen görev ve sorumluluklar ÜTP’yi POP tarafından belirlenen “place manager” kavramına işlevsel bir kimlik kazandırması yönüyle farklı kılmaktadır. Ayrıca, TDP hedef kitle olarak seçtiği “toplumu” daha çok muğlak bir kavram olmaktan öteye götürmemekte iken ÜTP hedef kitle olarak her bir suç kontrolü faaliyeti için spesifik “ortaklar” seçmekte ve bu ortaklarına ihtiyaç duyulan görev ve sorumluluklar da belirlemektedir.

Üçüncü yaklaşım olan durumsal suç önleme, suçun mekana yönelik alınan tedbirlerle önlenmesidir. Durumsal suç önlemeden farklı olarak üçüncü taraf polislik stratejisinde suç önlemenin yerine suç kontrolü hedeflenmektedir. Dolayısıyla üçüncü taraf polislik daha çok sosyal düzensizlik özelliği gösteren bölgelerde uygulama alanı bulmaktadır. Bu bölgelerde polisin çözümün bir parçası olarak tanımlanmamasındandır ki polis suçu kontrol altına alabilmek amacıyla yukarıda değinilen üçüncü tarafları suç kontrolünde kendisi yerine bir vekil ya da temsilci olarak değerlendirmektedir (Mozerolle ve Ransley, 2005:48). Bazı akademisyenlerce, 1980 ve 1990 lardaki Toplum Odaklı Polislik felsefesinden farklı bazı yenilikler ortaya koyduğuna dikkat çeken akademisyenler de mevcuttur.

4. Stratejinin Ortaya Koyduğu Yenilikler

ÜTP polislik alanına getirdiği yenilikler iki ana başlıkta değerlendirilebilir. Birincisi; medeni ve ceza kanunlarındaki bazı maddelerdeki muğlak ifadelerin spesifik olarak anlaşılmasına yardımcı

olmaktır. ÜTP, kanunla çizilen sınırların dışında kalan bu belirsiz alanın doğurduğu boşluğu ortaklık kurduğu üçüncü taraflara verilen görev ve sorumluluklarla doldurmayı amaçlamıştır. İkinci yenilik ise; bu polislik stratejisi yerleşen yönetimler için “yönetişim” kavramının uygulanması noktasında, TDP’den daha spesifik olarak ortaklık kurduğu kişi veya kuruluşların suç kontrolünde “başlatıcı faktör” olmalarını sağlamasıdır (Buerger ve Mazerolle, 1998).

Genel çerçevesi yukarıda çizilen yenilikleri somutlaştırarak izah etmek gerekirse;

polisin, kamu davaları dışında kalan, şikâyete bağlı suçlar ya da kişiler arası meydana gelen basit anlaşmazlıklara doğrudan müdahalede bulunmamaktadır. Fakat yine de taraflar polisi bu anlaşmazlıkların çözümünde arabulucu ve çözüm sunucu olarak görmeyi istemektedirler. Değişim işte bu noktada olmuş ve iki önemli konuda polis üstlendiği rolde yenilik yaşanmıştır. Bunlardan ilki, polis taraflar arasındaki anlaşmazlıklardaki birincil arabulucu ve uzlaştırıcı pozisyonunun, işletme sahiplerine ve mekan yöneticilerine geçmesidir. İkinci değişim ise; polis mekan yöneticileri ile spesifik olaylar nedeniyle muhatap olup her bir olay için görüşmesi yerine bahse konu yerin, işletmenin veya binanın suç yatağı haline gelmesine neden olan unsurları çözmeye çalışan kümülatif değerlendirmeler ve toplantıların gerçekleştirilmesi yönünde olmuştur (Buerger, 1998). Üçüncü taraf olarak seçilen mekan sahipleri yasal olarak suçun kontrol edilmesi noktasında görevli ve sorumlu olurlar. Bu sorumluluk da polisiye uygulamalara toplumsal katılımın ve kabulün artması sonucunu doğurur ki ÜTP, bu şekilde TDP stratejisinin daha spesifik bir türü olarak karşımıza çıkmış olur.

Konunun örnek olaylar bağlamında açıklanması, kavramın güncel polislikte hangi alanlarda nasıl, kimler tarafından uygulanabildiğinin görünmesi ve bilinmesi açısından önemlidir. Bu nedenle konuyla ilgili basit örnekler sunulmaya çalışılacaktır. Genelde suçla mücadelede isteksizlik gösteren halk plajı veya karavan parkı sorumluları gibi kişiler kanuni dayanakları ve temelleri olan “başlatıcı faktör” olarak yetkiye sahip olduktan sonra suç kontrolünde daha aktif rol alır duruma gelmişlerdir. Üçüncü taraf polisliğin önemli bir

unsuru olan “başlatıcı faktör” düzenlemeler kimi zaman yerel kamu düzenini belirleyici makamlar tarafından spesifik hale getirilir. Bu makamlara örnek olarak belediyeler, kaymakamlıklar, illerde valilikler verilebilir. Üçüncü taraf polislik anlayışı bu “başlatıcı faktörleri” kullanmak suretiyle polislik literatürüne yenilik kattığı iddia edilmektedir (Buerger ve Mozerolle, 1998:301).

5. Stratejinin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Üçüncü taraf polislik anlayışının güçlü ve zayıf yönleri incelendiğinde; literatürde yapılan çalışmaların sistematik değerlendirilmesi sonucunda suçun kontrolü (özellikle uyuşturucu ile mücadelede) aşamasında etkili olduğu vurgulanmış (Mozerolle ve Ransley 2005:126) ancak bazı olumsuz yan etkileri de tespit edilmiştir (Mozerolle ve Ransley 2005:171). Olumsuz etkiler arasında sayılabilecek olaylar aşağıda örneklendirilmeye çalışılmıştır.

Bu polislik türünde üçüncü taraf olan kişilerin göstereceği tepkiler kimi zaman ölçsüz olabilmektedir. Bar sahibinin hafta içi polis ekipleri tarafından ziyaret edilerek kendisine kanuni yaş sınırının altındaki kişileri işyerine almaması ve bu konuda ciddi önlemler alıp kuralı istisnasız şekilde uygulaması yönünde yapılan uyarı, bar sahibinin bu konuda göstereceği bir ufak ihmalin ileriki dönemde polis tarafından kendisine daha büyük bir sorun şeklinde gelebileceği korkusunu oluşturmaktadır. Diğer bir örnekte ise; mahalle arasında olan ve sokağa açılan kapısı bulunan dükkân sahibine yönelik polis tarafından yapılan suç kontrolüne katılması yönündeki baskılar, bu dükkân sahibinde özellikle “torbacı” olarak da bilinen sokaktaki uyuşturucu satıcılarının hışmına saldırısına uğrama korkusuna sebep olabilmektedir. (Mozerolle ve Ransley 2005:47).

Diğer bir değerlendirmede Cave (1999) tarafından yapılmaktadır. Cave, denetleyicilerin bir şikâyeti ya da ihbarı takip etmek ve bunu yasal mercilere taşıma noktasında gönülsüz olabileceğine değinerek bu yaklaşımın uygulamadaki önemli bir zorluğuna dikkat çekmektedir.

Polis açısından suç kontrolü konusundaki kendi yetkilerinin üçüncü kişilerle birlikte kullanmak bazı somut olaylarda zorluklarla

karşılaşılmasına sebep olabilmektedir. Polis gerek geldiği meslek kültürü gerek ise yasalardan aldığı görevin yükümlülükleri noktasında başkaca kişi veya kurumlarla görev paylaşımına gitmeme eğilimindedir. Her ne kadar yasal mevzuatta suç kontrolü amacına yönelik paylaşılabilir görevler olsa da polis bu görevlerin uygulanması aşamasında ortaya çıkacak aksaklıklardan hep kendisinin sorumlu tutulacağını düşünmektedir. Gerçekten de sorumluluk paylaşımı yasal düzenlemelerde yeterince net tanımlanmadığında polis bu kaygısında haklılık payına sahiptir. Bu noktada bir de üçüncü kişi ya da kişiler kendileriyle paylaşılan yetkilere yeterince sahip çıkmamaktadır. Yasal zemine oturtularak paylaşılan görevler maalesef vatandaşlar tarafından yeterince ilgi görmemektedir. Bazı durumlarda da vatandaşın bahsi edilen görevleri yerine getirmemek için mazeretler ürettiği ya da çekindiğinde bu görev paylaşımını yerine getirmediği gözlenmiştir. Bu sorunların çözümü amacıyla karşılıklı – polis ve üçüncü taraflar- görev ve sorumlulukların doğru ve sağlıklı bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Somut olay öncesi mümkün olması halinde kısa bir toplantı yapılmak suretiyle uygulamada ortaya çıkabilecek aksaklıklar en aza indirilmelidir. Bu noktada önemli bir diğer konuda yasal bir takım görevler üstlenmekte olan denetleme memurlarının öncelikli amaçlarının operasyonel bir suç kontrolü olmadığının hatırlatılması gerektiğidir. Üçüncü taraflar yetkilerinin bittiği yerde polisin görevine gereksiz müdahalelerde bulunmamalıdır.

ÜTP'nin güçlü yönü ise; vatandaş desteğinin ve yardımının suç ve suçlularla mücadele noktasında artmasıdır. Üçüncü tarafı oluşturan ister gerçek kişi olsun isterse tüzel kişilik netice de bireyler, suçun kontrolü konusunda görev ve sorumluluklarını spesifik olarak öğrenmiş olacak ve aktif rol üstleneceklerdir. Bu aktif rol üstlenme; suçun ihbar edilmesi ve suçun büyümesinin önlenmesi amacıyla tedbirler alınması gibi uygulamalar şeklinde çeşitlenerek devam edecektir. Polisin otoritesine duyulan saygı ve polisin etkinliği, vatandaşın yardım ve destek çağrısı sonrasında polisten aldığı hizmetin kalitesi ve vatandaşın bu hizmetten memnun olmasıyla doğru orantılı olarak arttığı vurgulanmaktadır (Reiss, 1971).

6. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

ÜTP suçun kontrolünü hedefler ve bu hedefi üçüncü taraflara verilen yasal görev ve sorumluluklar ile yürütür. ÜTP suçla mücadelede merkezi devlet yönetiminden yerel yönetime geçiş sürecinin doğurduğu sonuçlardan biri olarak da değerlendirilebilir. Bu yerel yönetime geçiş sürecinin sonucunda ortaya konulan yasal düzenlemeler suçla mücadelede kamu ve özel alan arasındaki sınırlarda değişikliğe sebep olmuştur. Bu değişiklikler esasında ÜTP’de olduğu gibi polisiye uygulamaların “başlatıcı faktörü” yerel halkın üçüncü taraf olarak ortak olduğunda, suçla mücadeledeki pozitif etki daha belirgin görünmektedir (Reiss, 1971).

Suçların yukarda detaylı olarak izahı yapılan üçüncü taraflarca devamlı olarak kontrol altında olduğunun bilinmesi ve bunun suçlularda bir algı değişimine sebep olabileceğine dair farkındalık, uygulamaların etkinliğindeki artış olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla, üçüncü taraflar, ÜTP stratejisine aktif bir rol üstlenerek katkıda bulunmuş olurlar. Halkın üçüncü taraf olarak polisiye uygulamalarda “başlatıcı faktör” olması, halkın başkaca polislik uygulamalarına katılımında olumlu yönde katkıda bulunacaktır. Bireylerin suçla mücadele konusunda elde ettikleri bu bilinç ve farkındalık, bireylerin yaşadıkları mahallelerde suçların önlenmesi ve azaltılması çalışmalarına daha çok yardımcı olacakları anlamına gelecektir.

ÜTP’nin uygulayıcısı olarak belirlenen hedef kitleye spesifik görevler verilmek suretiyle yasalarda muğlak kalan görevler sahibini bulmuş olacaktır. Üçüncü tarafların suçun kontrolündeki görevlerine yer verilirken aynı zamanda sorumluluklarına da yer verilmektedir. Böylece uygulamada üçüncü tarafların yasalarca kendilerine verilen yetkileri kullanmakta gösterecekleri ihmallerden ne derece ve nasıl sorumlu olacakları da düzenlenmiştir. Benzer polislik türlerinden TDP’te çok genel tanımlamalar yapılmakta, bu da TDP’nin kavramsal olarak uygulamada ne olduğunun sınırları çizilemeyecek kadar muğlak kılmaktadır. Bu nedenle, politika uygulayıcılar ÜTP gibi daha spesifik ve uygulamaya bakan yönüyle ne olduğu daha net anlaşılabilen stratejilere önem verebilirler.

Polislik literatürüne getirdiği yenilikler ve eksiklikler beraber değerlendirildiğinde, ÜTP'nin teoride suçla mücadelede çok etkili olacağı algısı oluştursa da uygulamada gerekli önlemler alınmazsa¹¹ telafisi güç zorluklar meydana getirebileceği görülür. Çünkü her ne kadar üçüncü taraflar yasal yetki ve sorumluluklarla belirlenmiş sınırlarda hareket etseler de suçla mücadele birincil işleri olmadığından, bazılarınca ihmal edilmekte bazılarınca da gereksiz müdahaleler sonucu başkaca anlaşmazlıklara sebep olabilmektedirler. Bazen de üçüncü taraflar yasal sınırlarını aşarak polisin yetkilerini kullanmaya kalkışabilirler. Bu olumsuzlukları önleme adına yapılması gereken ise stratejinin uygulanmadan önce üçüncü tarafların doğru olarak tespit edilmesi ve stratejideki görev ve sorumlulukları hakkında yeterince bilgilendirilmesidir. Bu bilgilendirmeye ek olarak, politikanın uygulanacağı bölgenin yerel özelliklerine, hedeflediği suç veya suçlu profiline göre bir ön politika analizinin yapılması gerekmektedir. Bu sayede ÜTP stratejisinin uygulanmasından sonra meydana gelebilecek olumsuzluklar en aza indirgenmiş olacaktır.

Literatürde halen sistematik bulguların yetersizliğinden söz edilmekte ve yeni uygulama alanlarından alınacak suç kontrolü sonuçlarının katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler de kesinlikle yerel medyada çıkan önyargılı haberlerin etkisinden uzak olarak değerlendirilmelidir. "Delil/Biimsel Temelli Politika Analizi" (Evidence Based Policy) perspektifinden değerlendirildiğinde; ÜTP stratejisi ile ilgili yapılan meta analiz çalışmaları¹² halen yeterli düzeyde sonuçlar vermediği görülmektedir. Stratejinin etkinliğinin anlaşılabilmesi için bu polislik yaklaşımının suçu azaltmada ne gibi bir etkisinin olduğu somut kriterler ile ortaya konulması gerekmektedir. Farklı ülke ve bölgelerdeki uygulama sonuçla-

¹¹ ÜTP'nin uygulanacağı bölgenin özellikleri, uygulama öncesi olabilecek muhtemel aksaklıkların ve eksikliklerin değerlendirmesi, bu değerlendirmeler ışığında yapılması gereken bilgilendirme toplantıları ve gerekirse üçüncü taraflara verilecek görevlerin ne şekilde uygulanması gerektiğini anlatan teorik ve pratik kısa süreli eğitimler bu kapsamda sayılabilir.

¹² Farklı ülke ve ya bölgelerdeki UTP stratejilerinin bir araya getirilmesine yönelik çalışmalar.

rının değerlendirilmesinde en sık karşılaşılan problem polisin, uygulamada karşılaştığı sorunları ve çözüm önerilerini geriye dönük bir bakış açısıyla ve sistematik olarak kayıt altına almamış olmasıdır. Bu da en iyi uygulamanın hangisi olduğunun anlaşılmasını güçleştirmektedir. (Sherman, 1998).

Sonuçta, günümüz polislik mesleğinin merkezinde; bireylerle, gruplarla ve organizasyonlarla suçun önlenmesi ve kontrol edilmesini temel alan güçlü bir işbirliği ve ortaklık felsefesi vardır (Sparrow, 2000). ÜTP stratejisinin suç kontrolünde ne ölçüde başarılı bir strateji olduğu farklı ülke ve bölgelerde yapılan uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi sayesinde daha belirgin olarak anlaşılacaktır.

KAYNAKÇA

- Baldwin, R. and Cave, M. (1999) *Understanding Regulation-theory, strategy and practice*, Oxford, Oxford University Press.
- Braithwaite, J. (2003) What's wrong with the sociology of punishment, *Theoretical Criminology*, 7(1): 5–28.
- Buerger, M. E., & Mazerolle, L. G. (1998). Third-party policing: A theoretical analysis of an emerging trend. *Justice quarterly*, 15(2), 301-327.
- Buerger, M. (1998). The politics of third-party policing. *Civil Remedies and Crime Prevention: Crime Prevention Studies*, 9.
- Crawford, A. (2006). Networked governance and the post-regulatory state? Steering, rowing and anchoring the provision of policing and security. *Theoretical Criminology*, 10(4), 449–479.
- Crawford, A. (2009). Governing through anti-social behavior: Regulatory challenges to criminal justice. *British Journal of Criminology*, 49, 810–831.
- Crawford, A., Lister, S., Blackburn, S., & Burnett, J. (2005). *Plural policing: The mixed economy of visible patrols in England and Wales*. Bristol, UK: Policy Press.
- Ericson, R. V. and Haggerty, K. D. (1997) *Policing in the Risk Society*, Toronto, University of Toronto Press.
- Ericson, R. V. (2007). Rules in policing. *Theoretical Criminology*, 11(3), 367–401.
- Finn, P. and Hylton, M. O. (1994) *Using Civil Remedies for Criminal Behavior: Rationale, Case Studies, and Constitutional Issues*, Washington, National Institute of Justice, US Department of Justice.
- Foucault, M. (1979) *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*, translated by A.Sheridan, New York, Vintage Books.
- Foucault, M. (1991) Governmentality, in G. Burchell, C. Gordon and P. Miller (eds) *The Foucault Effect: Studies in Governmentality* (pp. 88–105), Chicago, University of Chicago Press.
- Goldstein, H. (1979). Improving policing: A problem-oriented approach. *Crime & Delinquency*, 25(2), 236-258.

- Goldstein, H. (1990). *Excellence in problem-oriented policing*. New York NY: McGraw-Hill.
- Grabosky, P. (1996) The future of crime control, *Trends and Issues in Criminal Justice*, vol. 63, Canberra, Australian Institute of Criminology.
- Green, L. (1996) *Policing Places with Drug Problems*, Thousand Oaks, Sage.
- Hindess, B. (1998) Neo-liberalism and the national economy, in M. Dean and B. Hindess (eds.) *Governing Australia: Studies in Contemporary Rationalities of Government*, Melbourne, Cambridge.
- Jones, T. & Newburn, T. (Eds.). (2006). *Plural policing: A comparative perspective*. New York: Routledge.
- Loader, I (2000). Plural policing and democratic governance. *Social and Legal Studies*, 9(3), 323–345.
- Mazerolle, L., ve Ransley, J. (2005). *Third party policing*. Cambridge University Press.
- Reiss, A.J., Jr. (1971). *The Police and the Public*. New Haven, CT: Yale University Press.
- National Crime Prevention Council (1996) *New Ways of Working with Local Laws to Reduce Crime*, Washington, National Crime Prevention Council.
- Rose, N. (2000) Government and control in D. Garland and R. Sparks (eds.) *Criminology and Social Theory* (pp. 183–208), New York, Oxford University Press.
- Sherman, L. (1998) *Evidence-Based Policing*, Washington, Police Foundation.
- Sherman, L. W. and Berk, R. A. (1984) The specific deterrent effects of arrest for domestic assault, *American Sociological Review*, 49: 261–272.
- Sparrow, M. (2000) *The Regulatory Craft: Controlling Risks, Solving Problems, and Managing Compliance*, Washington, Brookings Press.
- White, R. (1998) Curtailing youth: a critique of coercive crime prevention, in L. Green Mazerolle and J. Roehl (eds.) *Civil Remedies and Crime Prevention*, Crime Prevention Studies, vol. 9 (pp. 117–140), Monsey, Criminal Justice Press.